

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 475. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992356532368/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

et saadant Højdepunkt, at han kan negte sig hjemme for Soveræner. I hans Dagbog for 31te Oktober 1814 staar paa Fransk: *Afslaaet at modtage Kronprinsen af Bayern, Kongen af Danmark o. s. v.* Han træffer sammen med Talleyrand og henrives til den højeste Beundring; for at give denne Beundring en praktisk Retning, overrækker den kloge franske Diplomat ham en Gave af 24,000 Gylden fra Kongen af Frankrig. I Slutningen af 1814 skriver han i sin Dagbog: «Skuet af de offentlige Anliggender er sørgeligt Da jeg imidlertid ikke har Noget at bebrejde mig, saa tjener det nøje Kendskab til alt dette smaalige, Verden regerende Væsens beklagelige Gang langtfra at bedrøve mig, kun til Moro for mig, og jeg nyder dette Skuespil, som gav man det for min Privatførelse.» Taler Gentz ikke her som Jean Pauls Roquairol? Livstræt, som han er, er enhver Rolighedsforstyrrelse ham ubetinget imod. At opretholde det Bestaaende for enhver Pris bliver hans Opgave. I 1815 betænker han sig end ikke paa at forsvare Pariserfredens Fortræffelighed overfor Görres. Han var for klog og kold, for stor en Hader af Talemaader til ikke at lade sin blodige Spot gaa ud over Burschenschafterne, den gammeltyske Dragt, Deklamationerne om Teutoburgerwald og det velske Tant; men Sands Attentat blev grebet som Paaskud til at forbyde de patriotiske Foreninger, da man sporede Mordanslag og Forbrydelse overalt. Gentz fik Universiteterne stillede under Opsyn og Pressen kneblet. Han skriver nu om Pressefriheden: «Det bliver ved min Sætning: til Værn mod Pressens Misbrug bør i et vist Antal Aar slet Intet trykkes. *Denne Sætning som Regel, med yderst faa Undtagelser*, som en Domstol af anerkendt Dygtighed har at fastsætte, vil i kort Tid føre os tilbage til Gud og Sandheden.»

Da den græske Frihedskrig udbrød, ses det, at han trods sin reaktionære Iver dog er altfor forstandig til, som Adam Müller og de Øvrige, for fuldt Alvor at tro paa Legitimitetsgrundsætningen og Kongemagten af Guds Naade som aabenbare Sandheder. I 1818 havde han skrevet til Müller:

«De er det eneste Menneske i Tyskland, om hvem jeg siger, at han skriver guddommeligt, saa ofte han vil, og af al Frækhed i vore Dage er der ingen, der forbavser og opbringer mig mere end den at ville maae sig med Dem . . . Deres System er et sluttet Hele. At ville angribe det fra nogensomhelst Side vilde være frugtesløst. Man kan kun være helt i det eller helt

udenfor det. Kan De bevise os, gjøre os begribeligt, at al sund Videnskab, Indsigt i Natur, Lovgivning og Samfundsforfatning ja endog Historie (som De etsteds paastaar) er Værk af en guddommelig Aabenbaring og kun kan udgaa fra en saadan, saa har De (hvad mig angaar idetmindste) vundet Spil; saalænge dette ikke lykkes Dem, staar vi fjernt, beundrer Dem, elsker Dem ogsaa — men er ved en uoverstigelig Kløft skilte fra Dem.» Man maa vide, at Adam Müller endog af den hellige Trefoldighed beviste, at ethvert paa et enkelt Princip hvilende nationaløkonomisk System maatte være falsk. Han godtgør saaledes Nødvendigheden af *die Dreifelderwirthschaft*. Nu, da Grækenland rejser sig, ytrer Gentz, at Legitimitetsprincippet, som opstaaet i Tiden, ogsaa maa tillempe efter Tiden, og udbryder i disse mærkværdige Ord: «Jeg har stedse været mig bevidst, at trods mine Fuldmagtsgiveres Majestæt og trods de enkelte Sejre, vi tilfægtede os, vilde Tidsaanden dog tilsidst blive mægtigere end vi. Jeg har vidst, at Pressen, hvormeget jeg end foragter dens Udskejelser, vilde hævde sin frygtelige Overlegenhed over al vor Visdom, og at Diplomaternes Kunst saa lidt som Vold vilde kunne holde Verdenshjulet tilbage.»

I sit 65. Aar fornam saa den opslidte, gigtsvage, lidende Olding et dobbelt Sværmeri, der stod i den særeste Modsætning til hans Alder og Aandsretning. Ynglingen dukkede op i ham igen. Den ene Genstand for hans Beundring var den da nitten-aarige Danserinde Fanny Elsler, for hvem hans Begejstring og Lidenskab ingen Grænse kendte. I hans Breve hedder det: «Jeg har ene og alene vundet hende ved min Elskøvs Tryllekraft. Da hun lærte mig at kende, troede hun endnu ikke, at der gaves en saadan Kærlighed . . . Tænk Dem den Salighed, der ligger i en daglig, helt uforstyrret Omgang med en Person, hos hvem Alt henrykker mig, et Væsen, der ikke har nødig som Venus at stige op af Havet, men i hvis Øjne, hvis Hænder, hvis enkelte Yndigheder jeg Timer igennem kan fordybe mig, hvis Stemme fortryller mig, og med hvem jeg fører uendelige Samtaler som med den lærvilligste Elev — jeg opdrager hende med faderlig Omhu — en Elev, der paa én Gang er min Elskede og mit Barn.»

Det andet Sværmeri, der overrumplede ham, var det for Heines da lige udkomne *Sangenes Bog*. Han kunde længe nok kalde den forvovne Poet «en forrykt Æventyrer». Den gamle